

Cirkulärnr: 13:10
Diariernr: 13/1836
Handläggare: Olof Moberg
Avdelning: Avdelningen för juridik
Datum: 2013-03-12
Mottagare: Ekonomi/finans, Inköp/upphandling, Juridik,
Kommunala bolag
Rubrik: Ny lagstiftning - Snabbare betalningar
Bilagor: SFS 2013:55
SFS 2013:56
SFS 2013:57

CIRKULÄR 13:10

Avdelningen för juridik
Olof Moberg

Ekonomi/finans, Inköp/upphandling,
Juridik, Kommunala bolag

Ny lagstiftning - Snabbare betalningar

Den 16 mars 2013 träder ett antal ändringar i bl.a. räntelagen (1975:635), lagen (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m.m. och lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare i kraft¹. Syftet med lagändringarna är att genomföra EU-direktivet (2011/7/EU) om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner.

Tillämpningsområde

De nya reglerna i räntelagen och inkassoersättningslagen gäller fordringar på betalning för varor eller tjänster (handelstransaktioner) mellan näringsidkare och mellan näringsidkare och myndigheter och andra offentliga organ. Fordringar gentemot konsumenter berörs inte.

Med näringsidkare avses juridiska och fysiska person i deras yrkesmässiga verksamhet. I artikel 2.2. i direktivet definieras offentlig myndighet som varje upphandlande myndighet enligt definitionen i artikel 2.1 a i direktiv 2004/17/EG och i artikel 1.9 i direktiv 2004/18/EG, oavsett upphandlingens föremål eller form. I den svenska lagtexten används genomgående *myndighet eller annat offentligt organ*, vilket definieras som sådana upphandlande myndigheter som anges i 2 kap. 19 § lagen (2007:1091) om offentlig upphandling och 2 kap. 21 § lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster. Med denna definition träffas, förutom stat, kommuner och landsting, även de flesta kommun- och landstingsägda bolagen av de regler som gäller för myndigheter.

Räntelagen

En ny bestämmelse införs i räntelagen som innebär att en fordran på betalning för en vara eller tjänst, i förhållande mellan näringsidkare respektive mellan näringsidkare och en myndighet eller annat offentligt organ, förfaller till betalning senast trettio dagar efter det att borgenären framställt krav på betalning. Ett betalningsvillkor som inskränker en borgenärs rätt till betalning inom trettio dagar är dessutom inte gällande, utom i förhållanden mellan näringsidkare om villkoret uttryckligen är avtalat (2 a § räntelagen).

¹ För lagens svenska förarbeten, se SOU 2012:11 och prop. 2012/13:36.

I de fall där myndigheter och offentliga organ är gäldenärer, d.v.s. betalningsskyldiga, innebär den nya bestämmelsen således att en fordran *alltid* förfaller till betalning senast trettio dagar efter det att borgenären framställt krav på betalning, vilket vid handelstransaktioner kan ske så snart en vara levererats eller en tjänst utförts. Ett betalningsvillkor som ger gäldenären en längre betalningsperiod är utan verkan.

Vid vissa handelstransaktioner har gäldenären enligt t.ex. sedvänja eller praxis rätt att skjuta upp betalningen för att ges möjlighet att undersöka huruvida varan eller tjänsten överensstämmer med vad som avtalats. I sådana situationer får betalningen skjutas upp högst i trettio dagar från det att varan mottogs eller tjänsten utfördes, om inte borgenären *uttryckligen* godkänt en längre undersökningsperiod (2 b § räntelagen).

Det innebär att om parterna avtalat om en betalningsperiod om trettio dagar enligt huvudregeln, så får betalningen för t.ex. en varuleverans, oavsett vad en tidigare sedvänja givit vid handen, skjutas upp i högst trettio dagar från mottagandet på grund av undersökningen. Förfallodagen infaller då efter totalt sextio dagar från mottagandet, alltså efter trettio dagars undersökning enligt nu angiven bestämmelse och ytterligare trettio dagars betalningsperiod enligt parternas avtal.

En borgenär kan som angivits ovan också uttryckligen godkänna en längre undersökningsperiod i dessa situationer, vilket även gäller i de fall gäldenären är en myndighet eller annat offentligt organ. Detta kan tillämpas vid upphandling av t.ex. byggtreprenader, tekniskt komplicerade IT-system och avancerad medicinskt teknisk utrustning. Ett sådant uttryckligt godkännande kan vid en offentlig upphandling föreligga om formerna och tiderna för olika undersökningsmoment tydligt framgår av de upphandlingsdokument som ligger till grund för upphandlingen.

En regel som tillkom sent i EU:s beredning av ärendet är möjligheten att avtala om en betalningsplan (2 c § räntelagen). Om parterna avtalar om en betalningsplan gäller inte 2 a och 2 b §§ räntelagen, utan delbeloppen förfaller till betalning i enlighet med betalningsplanen. För varje delbetalning enligt betalningsplanen gäller dock att borgenären har rätt till dröjsmålsränta enligt räntelagen och rätt till förseningsersättning enligt inkassoersättningslagen (se nedan om förseningsersättning) om betalning sker efter respektive förfallodag. Regeln kan tillämpas vid t.ex. avbetalningsköp eller i samband med byggtreprenader, där det kan vara lämpligt med en betalningsplan.

En framställan om krav på betalning, som alltså utgör utgångspunkten för betalningsperioden, räknas från den tidpunkt då gäldenären har mottagit ett betalningskrav; muntligen, per post eller elektroniskt. Ett vanligt betalningsvillkor vid offentliga upphandlingar är att betalning ska ske senast trettio dagar från fakturans ankomstdag, vilket därmed är ett betalningsvillkor som torde kunna tillämpas även fortsättningsvis.

Slutligen införs nya bestämmelser om verkan av betalningsvillkor som rör rätten till dröjsmålsränta och dröjsmålsräntans storlek. Ett avtalsvillkor som innebär att en gäldenär inte ska vara skyldig att betala dröjsmålsränta enligt 3 § eller 4 § räntelagen på fordran på betalning för vara eller tjänst är utan verkan mot borgenären (4 a § räntela-

gen). Dessutom är ett avtalsvillkor om dröjsmålsränta som understiger räntelagens dröjsmålsränta² utan verkan mot borgenären i förhållanden mellan näringsidkare och myndigheter eller andra offentliga organ, där näringsidkaren är borgenär (6 § 2 st. räntelagen).

Lagen om ersättning för inkassokostnader m.m.

En ny ersättning införs i lagen om ersättning för inkassokostnader m.m. (inkassokostnadslagen) i form av en förseningsersättning om 450 kronor (4 a § inkassokostnadslagen). Rätt till förseningsersättning gäller vid betalning för varor och tjänster mellan näringsidkare samt för näringsidkare när de tillhandahåller varor och tjänster mot betalning till myndigheter och andra offentliga organ. En myndighet eller ett offentligt organ har däremot *inte* rätt till förseningsersättning i de fall myndigheten eller det offentliga organet är borgenär i förhållande till en näringsidkare.

Om en fordran på betalning för en vara eller tjänst inte har betalats i tid och borgenären därmed har rätt till dröjsmålsränta, alltså i normalfallet när mer än trettio dagar gått efter det att krav framställts, har borgenären således utöver rätt till dröjsmålsränta också rätt till förseningsersättning. Rätt till förseningsersättning inträder automatiskt och utan att borgenären behöver vidta någon särskild åtgärd eller visa på några kostnader. Vidtar borgenären åtgärder i form av skriftlig betalningspåminnelse och inkassoåtgärder, så utgår ersättning för dessa åtgärder endast till den del ersättningarna överstiger förseningsersättningen.

En praktisk fråga kommer att bli hur förseningsersättningen ska betalas. Borgenärer med rätt till förseningsersättning kan komma att skicka en särskild faktura avseende förseningsersättning. Någon rätt till förseningsersättning avseende ett sådant krav föreligger dock inte, men eftersom förseningsersättningen utgör en fordran på förmögenhetsrättens område föreligger rätt till dröjsmålsränta; en rätt som inträder trettio dagar efter framställt krav enligt 4 § räntelagen. Vid löpande handelskontakter torde frågan komma att hanteras så att borgenären helt enkelt lägger på förseningsersättningen på nästkommande faktura till gäldenären. Det är naturligtvis inte givet att borgenärer, även om de har formell rätt därtill, alltid kommer att kräva förseningsersättning, t.ex. därför att de inte vill störa en etablerad handelspartner med ett sådant krav. Ett problem kan dock uppstå om fordringar avseende förseningsersättning ackumuleras under lång tid och görs gällande först sedan handelsrelationen upphört eller upphandlingen förlorats. Det är därför angeläget att ha rutiner så att betalningar kan ske inom föreskriven tid.

Utöver införandet av förseningsavgift höjs ersättningarna som ska betalas för skriftlig betalningspåminnelse till 60 kronor, inkassokrav till 180 kronor och upprättande av amorteringsplan till 170 kronor (4 § 2 st. inkassokostnadslagen)

² Enligt 6 § räntelagen beräknas dröjsmålsränta för år enligt en räntefot som motsvarar den vid varje tidpunkt gällande referensräntan med ett tillägg av åtta procentenheter. Referensräntan är f.n. 1,00 procent.

Lagen om avtalsvillkor mellan näringsidkare

Lagändringen innebär att lagens tillämpningsområde utvidgas till att i vissa fall omfatta även praxis, handelsbruk och annan sedvänja avseende betalningstid, dröjsmålsränta eller ersättning för indrivningskostnader (7 § lagen om avtalsvillkor mellan näringsidkare). Detta innebär att Marknadsdomstolen, om det är påkallat från allmän synpunkt, kan förbjuda en näringsidkare att i fortsättningen använda sig av ett oskäligt handelsbruk eller en oskälig sedvänja i nu aktuella hänseenden. Även villkor som en myndighet eller ett annat offentligt organ ställer upp för ett avtal med en näringsidkare omfattas.

Övergångsregler

Lagen träder i kraft den 16 mars 2013, vilket också är det senaste datum som gäller för nationell implementering enligt direktivet.

För fordringar som grundar sig på avtal som ingåtts före ikraftträdandet, vilket också gäller ramavtal, tillämpas inte reglerna om när en fordran senast ska betalas. De höjda ersättningsbeloppen för inkassokostnader samt rätten till förseningsersättning gäller dock för alla fordringar som förfaller till betalning efter ikraftträdandet.

Upplysningar

Upplysningar med anledning av detta cirkulär lämnas av förbundsjuristen Olof Moberg, tfn: 08 - 452 79 88, e-post: olof.moberg@skl.se

Sveriges Kommuner och Landsting
Avdelningen för juridik

Germund Persson

Olof Moberg

Bilagor:

SFS 2013:55
SFS 2013:56
SFS 2013:57